

LE HAVRE

reg., sce. & pro. Aki Kaurismäki / fot. Timo Salminen / mon. Timo Linnasalo / met André Wilms (Marcel Marx), Kati Outinen (Arletty), Blondin Miguel (Idrissa), Quoc-Dung Nguyen (Chang), Evelyne Didi (Yvette), Jean-Pierre Daroussin (Monet) e.a. / Finland-Frankrijk-Duitsland / 99' / 2011 / dis. A-Film

Verhaal

'Mevrouw, u moet beter worden, Marcel kan niet zonder u.'

Schoenpoetser Marcel woont met zijn vrouw Arletty in Le Havre. Financieel gaat het hem niet voor de wind. Zijn vrouw wordt ziek en moet naar het ziekenhuis. Ondertussen heeft Marcel Idrissa ontmoet, een jongen die ontsnapt is uit een vrachtwagen met Afrikaanse illegalen die naar Londen willen. Marcel ontfermt zich over de jongen en verbergt hem voor de politie. Hij wordt daarbij geholpen door een paar van zijn burens. Ze proberen de jongen naar Londen te krijgen.

Achtergrond

Le Havre is een stad in het Franse departement Normandië, en is de op een na grootste havenstad van Frankrijk. Vanuit Le Havre vertrekken nog steeds schepen naar Groot-Brittannië. Vandaar dat de stad een grote aantrekkingskracht uitoefent op vluchtelingen, die van daaruit naar Groot-Brittannië proberen te vluchten. Velen van hen wachten in vluchtelingenkampen in de buurt tot ze het Kanaal over raken, of tot de politie hen oppakt en terugstuurt naar hun land van herkomst. Een andere recente film over dit thema (maar dan in Calais) is *Welcome* (Philippe Lioret, 2009).

De regisseur van de film, Aki Kaurismäki, is een Fin. Zijn films zijn allemaal in een zelfde stijl opgenomen, met personages die weinig spreken. Als ze dat toch doen, is het in een overdreven verzorgde, wat gekunstelde taal, iets wat je in *Le Havre* ook zult horen. Hij maakt vaak en graag gebruik van dezelfde acteurs; zo wordt Arletty gespeeld door Kati Outinen, een Finse actrice, met wie Kaurismäki graag werkt.

Thema's

Le Havre bevat verschillende thema's, die allemaal met menselijkheid te maken hebben. Dat is typisch voor Kaurismäki, ook al zegt hij zelf meer van honden dan van mensen te houden.

Het duidelijkste thema is dat van de illegale vluchtelingen. Kaurismäki heeft een jongen uitgekozen, waarschijnlijk omdat het makkelijker is voor de kijker om zich te identificeren met een adolescent die naar zijn moeder wil dan met een volwassen vluchteling. Bovendien gedraagt Idrissa zich ook nog eens voorbeeldig: hij helpt Marcel ongevraagd in huis en met zijn werk, hij is beleefd (wanneer Marcel hem vraagt waarom hij hem met 'monsieur' aanspreekt, zegt de jongen: 'We zijn ook nog niet aan elkaar voorgesteld.') Als kijker ga je dan hopen dat Idrissa er in slaagt om naar Londen te raken.

Een ander thema is het huwelijk, de liefde daarbinnen en de drang om de ander te beschermen. Arletty is opgegeven, ze heeft nog maar heel kort te leven, maar ze wil niet dat Marcel het weet: 'Hij kan dat niet aan', zegt ze. Wanneer ze met de zware behandeling begint, mag hij van haar niet meer op bezoek komen; ze wil niet dat hij haar ziek en zwak ziet.

Tenslotte is er het thema van de wet versus de menselijkheid. Volgens de wet moet Idrissa naar de politie; de menselijkheid gebiedt dat de jongen verenigd

wordt met zijn moeder. Het is duidelijk aan welke kant de regisseur staat. De verklikkende buurman (die anoniem naar de politie belt om Marcel en Idrissa aan te geven) wordt voorgesteld als een griezelige man met vet, zwart haar, een stiekeme lafaard die vanuit zijn bovenkamer de straten in de gaten houdt en mensen verraadt. Het is opvallend dat de handelaars uit de buurt zich veel vriendelijker opstellen tegenover Marcel vanaf het moment dat hij Idrissa in huis heeft (toevallig is dat op precies hetzelfde tijdstip dat Arletty naar het ziekenhuis is gegaan). Zelfs de in het zwart geklede politieman waarschuwt Marcel voor de klikkende buurman. Je zou dus kunnen zeggen dat het ongeluk van Marcel en dat van Idrissa een enorme solidariteit in de buurt op gang brengt.

Stijl

Aki Kaurismäki's films worden gekenmerkt door een zeer eigen stijl. Hij werkt met trage beelden en een camera die weinig beweeglijk is. Dat geeft de kijker de tijd om alle elementen uit het beeld rustig in zich op te nemen. Die rust vinden we ook in de personages terug: ze spreken vrij weinig, alleen als het nodig is, wat maakt dat je als kijker vaak zelf een aantal elementen moet invullen.

De personages kijken nogal eens in de camera. Zo lijken ze ons rechtstreeks aan te spreken, en ons te vragen wat wij zouden doen in hun plaats, of wat wij nu vinden van wat er gebeurt. Dat zorgt voor een grote betrokkenheid en identificatie. Tegelijk creëert het afstand, omdat het geen cinemaconventie is.

Het decor doet net als de dialogen vrij kunstmatig aan. In het begin staan Marcel en zijn Koreaanse collega bij de uitgang van het station, maar de plek is zo in beeld gebracht dat het bij gelijk welke muur met affiches erop gefilmd kan zijn (let op de poster van het circus achter de mannen). Ook de straat waar Marcel woont ziet er niet echt realistisch uit; zeker in het avondlicht lijken de huizen wel op nagebouwde façades in een ouderwetse studio.

Dat vreemde decor gecombineerd met de kunstmatige manier van praten en de absurde humor (denk aan de echte gangster uit het begin van de film – 'Gelukkig heeft hij al betaald') zorgen voor een zekere afstand tot de kijker, die al vrij snel doorkrijgt dat het gegeven van illegale vluchtelingen en ellendige ziektes misschien wel heel realistisch is, maar de filmische uitwerking niet. Het is dan ook niet vreemd dat de film door nogal wat critici als een sprookje bestempeld is – dat is misschien wel de enige manier om het einde van de film aanvaardbaar te maken.

Vragen (na de film)

- 1 Bespreek de relatie van Marcel en Arletty. Hoe denk je dat ze elkaar hebben leren kennen? De vrouwen zeggen er iets over.
- 2 Bespreek de politieman in het zwart. Wat suggereren zijn zwarte kleren en handschoenen over zijn houding? Hoe gedraagt hij zich? Hoe menselijk is hij? Hoe verklaar je het einde van de film?
- 3 Op een bepaald moment moet de politieman bij de officier van justitie komen. Hoe wordt die in beeld gebracht? Wat zegt dat over Kaurismäki's visie op de overheid en het gerecht?
- 4 We hebben gewezen op het sprookjesachtige van de film. Kun je nog elementen vinden die op dat onrealistische, sprookjesachtige wijzen?
- 5 Marcel getuigt af en toe van psychologisch doorzicht en inlevingsvermogen. Geef een paar voorbeelden.
- 6 Heeft de film jouw visie op de vluchtelingenproblematiek veranderd? Waarom (niet)?